

Vzdělávací program ČESKÝCH ŠKOL BEZ HRANIC (a jim metodicky příbuzných zahraničních škol)

pro předškolní
a základní vzdělávání pro 1. a 2. stupeň

BRÁNA JAZYKŮ OTEVŘENÁ DO NITRA JAZYKŮ

*„Příliš jsem, vyznatí musím, vlastní a jazyku svého milovný, takže po ničem
netoužím více, jako aby ten všelijak vzdělán a ozdoben byl.“*

J. A. Komenský

ČESKÁ ŠKOLA BEZ HRANIC

Předkladatel: Česká škola bez hranic

Adresa: Na Břevnovské pláni 1267/9
169 00 Praha 6

Ředitelka: MUDr. Lucie Slavíková-Boucher

Kontakt: csbh@csbh.cz
www.csbh.cz
01 53 73 00 22/ 01 44 32 02 24

Tento dokument je platný od 31. ledna 2010

I. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Hlavním cílem České školy bez hranic je výchova česky mluvící mladé generace vyrůstající v zahraničí, která bude v dospělosti schopna nejen česky číst a psát, ale také si zachová povědomí o svých kořenech a pocit sounáležitosti s českým národem a Českou republikou. Hluboká znalost češtiny pro ni bude dobrou motivací pro udržování vztahů se zemí svého původu.

Česká škola bez hranic tak přispívá k posílení české národní identity v měnícím se globalizovaném světě.

Myšlenka vznikla v Paříži na podzim roku 2003, v roce 2004 zde byla pořádána první jazyková setkání v češtině pro děti. Z této iniciativy postupně vznikla současná vzdělávací instituce s vlastním návazným vzdělávacím systémem.

I. 1. Charakteristika žáků

Původ žáků jednotlivých Českých škol bez hranic se liší v závislosti na typu české komunity žijící v jednotlivých zemích, základní charakteristika však zůstává.

Převážná většina žáků pochází ze smíšených manželství, kdy jeden z rodičů je českého původu, druhý občanem jiného státu. Děti jsou tak v rodinném prostředí od malička vystaveny dvěma i třem různým jazykům.

Druhou početní skupinu tvoří děti, jejichž oba rodiče jsou Češi dlouhodobě pobývajících v zahraničí. I tyto děti jsou minimálně bilingvní, neboť navštěvují předškolní a školní zařízení země, v níž žijí.

Řidčeji přicházejí představitelé třetí či čtvrté generace krajanů, tedy děti dvou občanů cizí země, z nichž jeden má české předky (nejčastěji rodiče) a češtinu aktivně ovládá.

Poslední kategorii představují děti z nečeských rodin, které žily po určitý čas v České republice a chtějí si udržet jazyk, jehož základům se během svého pobytu naučily.

I. 2. Úplnost a velikost školy

Česká škola bez hranic je neúplná škola, která zajišťuje předškolní jazykovou výchovu v češtině, dále pak výuku oborů Český jazyk a literatura, vlastivědné části oboru Člověk a jeho svět a Dějepis a Zeměpis českých zemí v rozsahu prvního a druhého stupně základního vzdělávání. Výchovně-vzdělávací cíle, rozsah a obsah učiva jsou stanoveny podle požadavků Rámcového programu pro předškolní vzdělávání a Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání MŠMT ČR, škola respektuje vzdělávací koncepci České republiky.

II. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

II. 1. Koncepce školy

Škola je určena dětem od osmnácti měsíců.

Koncepčně je rozdělena do tří věkových kategorií:

předškolní výchova: a) děti od 18 měsíců do 3 let

b) děti od 3 do 6 let

školní výchova: první a druhý stupeň základní školy

Program „**Brána jazyků otevřená**“ je vzdělávacím programem pro předškolní věk, který připravuje žáky po jazykové stránce na výuku ve věku školním – program „**Do nitra jazyků**“. Nástupní věk osmnáct měsíců byl vybrán z několika důvodů. Množství současných vědeckých studií poukazuje na výhody a přínos výuky jazyků v co nejranějším věku. Je to též věk, kdy je dítě již schopno strávit určitou dobu v kolektivu, kolektiv okolo sebe vnímat a reagovat na něj. V tomto věku se také vytváří první sociální vazby mimo rodinný kruh. Dítě je sice při výuce doprovázeno rodičem či jinou známou dospělou osobou, velice rychle si ale vytváří vztah k učiteli, postupně se začíná zajímat i o své vrstevníky.

Socializační aspekt hraje stěžejní roli. Čeština přestává být omezena na úzké prostředí rodiny (kde navíc často slouží ke komunikaci pouze s jedním jejím členem), nabývá nových funkcí a dítě ji tak snadněji může vnímat jako přirozenou součást svého života. Neméně důležitý je tento raný kontakt pro rodiče. Napomáhá jejich úsilí o vícejazyčnou výchovu, vytváří pro ni potřebné zázemí. Pomáhá též budovat vztah rodič – dítě v češtině, který není v cizojazyčném prostředí samozřejmostí.

Ve věku 3 let je dítě již schopno podstatně větší interakce s kolektivem, postupně se začíná opravdu učit. Z vrstevníků, návštěvníků stejného výukového programu, se stávají kamarádi, na které se dítě těší.

Důraz je od počátku kladen především na rozvoj verbálního vyjadřování dítěte, používána je přímá „bezpřekladová“ metoda (tzv. *total immersion*). Vytvářením různorodých komunikačních situací za pomoci mluveného slova, hudebních a výtvarných podnětů, divadla se dítě učí jazyku naprosto přirozeně a neustále získává podněty k rozšiřování slovní zásoby.

Děti školního věku jsou zapsány ke každodennímu studiu v některé ze základních škol země, kde žijí. Tam se jim dostává plnohodnotného základního vzdělání v cizím jazyce. Česká škola bez hranic se tedy v této věkové kategorii zaměřuje pouze na následující vzdělávací obory: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Dějepis, Výchova k občanství a Zeměpis. Jejím cílem je dále harmonicky rozvíjet řečové dovednosti žáků, a to v mluvené i písemné podobě češtiny, a také jim dát srovnatelné znalosti české kultury, zvláště literatury, struktury českého jazyka, dějin českých zemí, zeměpisu České republiky, národních symbolů, jako mají jejich vrstevníci vyrůstající ve vlasti. Škola usiluje uchovat u těchto dětí pocit příslušnosti k českému národu a zajistit jim vzdělání v oblastech, které školy v zahraničí nemohou poskytnout.

III. 3. Učební plán pro 6. – 9. třídu

Hodinové dotace za týden v ročníku						
<u>Vzdělávací oblast</u>	<u>Vzdělávací obor</u>	6. tř.	7. tř.	8. tř.	9. tř.	Celkem
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	nejméně 4	nejméně 4	nejméně 4	nejméně 4	nejméně 16
Člověk a společnost Člověk a příroda	„České země včera a dnes“	1,5	1,5	1,5	1,5	6

Vzdělávací obor „Český jazyk a literatura“: Český jazyk a literatura jsou vyučovány v hodinové dotaci minimálně 4 hodin týdně, každá škola má možnost tuto výuku rozšířit.

Vzdělávací obor „České země včera a dnes“: je vyučován od 6. třídy v dotaci 1,5 hodiny týdně. Výuka tohoto oboru může být, stejně jako na 1. stupni, realizována v pravidelných výukových blocích, někdy i za pomoci externích spolupracovníků. Vzhledem k tomu, že velká část tohoto oboru je vyučována na základních školách, které dítě pravidelně navštěvuje, naše výuka se soustředí pouze na specifická témata dotýkající se české společnosti, historie a zeměpisu českých zemí.

IV. UČEBNÍ OSNOVY

IV. I. PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA

IV. I. 1. Charakteristika vzdělávacího programu „Brána jazyků otevřená“

Hlavním cílem předškolní výchovy České školy bez hranic je jazyková příprava dětí na školní výuku v češtině.

Základem výuky je vytváření, upevňování a rozvoj slovní zásoby, dále pak vyjadřovacích schopností v českém jazyce na základě přímé zkušenosti dítěte z prostředí ve škole. Důraz je také kladen na spisovnou výslovnost. Dovednosti získané v jazykové výchově tak vytváří předpoklady k úspěšnému dorozumívání s lidmi, k citlivému a esteticky účinnému vnímání okolního světa i sebe sama.

V ostatním rozvoji osobnosti dítěte se opíráme o znalosti a dovednosti, které děti získávají v předškolních zařízeních země, v níž žijí.

Stejně jako později školní výuka i předškolní jazyková výchova doplňuje domácí snahu rodiny, napomáhá rozvoji jazyka nad rámec běžně používané každodenní řeči.

Za pomoci tvořivých her, divadla, pohádek, dětských příběhů, činností hudebních, výtvarných a pohybových se dítě rozvíjí, získává vztah k umění, k přírodě, zkušenosti a dovednosti potřebné k porozumění světa i sebe sama. Celá výuka probíhá výhradně v češtině, na což si

děti velice rychle zvyknou a čeština se stává jejich výhradním komunikačním jazykem nejen s vyučujícími, ale i se spolužáky.

Děti jsou rozděleny do tříd podle věku. V případě nízkého počtu žáků jsou věkové skupiny spojovány. Samostatně jsou ale vždy vyučovány děti nejmladší, tedy od 18 měsíců do 3 let, odděleny zůstávají alespoň po určitou dobu výuky děti ve věku od 5 do 6 let, tedy ty, které se přímo připravují na nástup do 1. třídy a kde se pedagog věnuje vyjma jazykové přípravy i například nácviku správného držení tužky. Děti v tomto věku se též začínají seznamovat s portfolií a jejich funkcí, do výuky začínají být více zařazována vlastivědná témata.

IV. I. 2. Vzdělávací obsah programu „Brána jazyků otevřená“

Výuka čerpá svoji náplň z běžných každodenních situací, odehrává se v rytmu ročních období, tradičních svátků, významných českých výročí. Její nedílnou součástí jsou také tradiční i moderní české pohádky a příběhy pro děti.

Výuka začíná vždy pozdravem, tím může být krátká říkanka nebo rytmická písnička, která se během roku nemění, děti se ji tedy rychle naučí a vnímají ji jako úvod do dne, umožňuje jim se začít soustředit. Každou výukovou hodinu provází ústřední téma, které je rozvíjeno v dílčích činnostech.

V programu každé výukové hodiny je zahrnuta:

Jazyková výchova (JV) - Rozšiřování slovní zásoby za pomoci nejrůznějších her se slovy a písmeny úměrných věku dítěte, paměťových her, poslechu básniček, pohádek; nácvik divadelního představení atd.

Hudební výchova (HV) – České písničky, tance, pro mladší děti pohybové hry spojené s hudbou. Děti se učí hudbu poslouchat a vnímat, jejím prostřednictvím se učí rytmus a melodii, harmonii jazyka. Velice důležité je i rozvoj správného dýchání. Děti používají jednoduché hudební nástroje, ty nejmenší pracují s nástroji Orffova instrumentáře.

Výtvarná činnost (VV) – poskytuje velký prostor pro kreativitu (malba, kresba, koláž, práce s textiliemi a přírodními materiály,...) děti tvoří samy, ale vznikají i společná díla, neodmyslitelnou součástí jsou témata související s českými tradicemi (Vánoce, Velikonoce,...)

Předškolákům je do výuky vhodně zařazována i

Vlastivěda (VL) - Hravou formou děti získávají základní informace o České republice.

Výuka vybírá témata z následujících tématických oblastí:

Já a čas

Já a moje tělo

Já a lidé kolem mě

Já a můj domov

Já a příroda

Já a pohádka

K následným **očekávaným výstupům** naše výuka směřuje, pracujeme s dětmi tak, aby se na konci předškolního období co nejvíce k těmto výstupům přiblížily.

- Poslouchá vyprávění (učitele, ze zvukového nosiče), umí ho převyprávět vlastními slovy, případně jej vyjádřit ilustrací; porozumí slyšenému
- Dívá se na obrázky, vypráví podle nich děj
- Umí pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- Zahraje krátkou scénku podle zadaného tématu
- Umí se domluvit slovy i gesty, improvizovat
- Umí říkadla, rýmovačky, písničky
- Umí utvořit jednoduchý rým
- Chápe jednoduché hádanky, vtipy
- Umí poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma
- Umí rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci
- Umí pozdravit, poděkovat, omluvit se, zeptat se
- Umí vést rozhovor (naslouchat druhým; vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)
- Umí se v jednoduchých větách vyjádřit samostatně, formuluje vlastní myšlenky a nápady, při vyprávění zapojuje vlastní fantazii
- Je schopno v jednoduchých větách vyjádřit svoje pocity, chápe citová zbarvení slov
- Aktivně používá získanou slovní zásobu ve správných tvarech
- Zajímá se o knihy, zná většinu českých klasických pohádek a příběhů pro děti
- Správně vyslovuje, ovládá dech, tempo i intonaci řeči
- Umí sledovat očima zleva doprava
- Poznává některá písmena a číslice, poznává nejčastěji opakovaná slova jako např. máma, pozná svoje křestní jméno
- Umí sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech
- Umí napsat svoje křestní jméno
- Drží správně tužku

Pro **evaluaci** je velice důležitá vstupní diagnostika. K dalším evaluačním nástrojům patří:

- Pozorování
- Poslech
- Rozhovor
- Analýza mluveného projevu
- Analýza portfolií

IV. II. ŠKOLNÍ VÝUKA

IV. II. 1. VZDĚLÁVACÍ OBLAST JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

IV. II. 1. a) Charakteristika vzdělávací oblasti